

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

จีราพร ศรีคำภา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา

“กองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย”

อาจารย์ที่ปรึกษา : นายสนั่น ตั้งสถิตย์

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์คือ เงินกองทุนสามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สำหรับการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน เพื่อให้ท้องถิ่นมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง สร้างศักยภาพในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งการบริหารจัดการเงินกองทุน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจจากฐานรากของประเทศ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น วิจัยดำเนินการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ทำการเก็บรวบรวมได้ด้วยตนเองและจากข้อมูลที่มีผู้ทำการเก็บรวบรวมสรุปผลไว้แล้ว ในที่นี้ตัวอย่างศึกษา คือหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอ สีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จะทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ทางสถิติ ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการเงินกองทุน มีความรู้ความเข้าใจในปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....*น.ส. จีราพร ศรีคำภา*.....

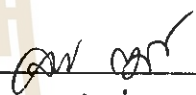
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*นายสนั่น ตั้งสถิตย์*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....*นายสนั่น ตั้งสถิตย์*.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ
ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ สนั่น คังสถิตย์)

กรรมการสอบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชารา เล็กอุทัย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณะบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ ____ เดือน ____ พ.ศ. ____

18 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

อาจารย์สนั่น ตั้งสถิตย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไข่มุกด์, รองศาสตราจารย์ ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, อาจารย์ สุริยา สมุทรอุปต์, ดร.พัฒนา กิติอาษา, ดร. วิศิษฎ์พร วัฒนาวาทิน, และคณาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ

คุณ อุษา จำปาวิทยากุล พัฒนาชุมชนอำเภอ สีคิ้ว ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุน คณะกรรมการกองทุน ที่ให้ข้อมูลอำนวยความสะดวกต่างๆ และขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในหลายๆ ด้าน

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรม และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

(นางสาวจิราพร ศรีคำภา)

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีการดำเนินงาน.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 บริหารศรัทธาธรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ.....	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	5
3. แบบติดตาม สังเกตการ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	7
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	7
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล.....	10
8. การวิเคราะห์โครงการการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	11

บทที่ 3	วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	12
1.	รูปแบบการประเมิน.....	12
2.	กลุ่มเป้าหมาย.....	16
3.	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน.....	16
4.	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน.....	18
5.	ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน.....	39
6.	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
บทที่ 4	ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	41
1.	ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	41
2.	ผลการประเมิน โดยภาพรวม.....	57
3.	ผลการทดลองวิธีแบบใหม่.....	60
4.	ผลการประมวลเทคนิควิธีธุรกิจของผู้รู้.....	60
5.	ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	60
6.	สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินทำสารนิพนธ์.....	61
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	63
1.	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	63
2.	วิธีดำเนินการ.....	63
3.	ผลการดำเนินงาน.....	64
4.	อภิปรายผล.....	64
5.	ข้อเสนอแนะ.....	67

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียน

สารบัญภาพ

แผนภาพที่

หน้า

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป.....15

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท.....18
2	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย.....24
3	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ..... 28
4	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต..... 34
5	ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน..... 39
4.1	แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำปี พ.ศ. 2539-2541..... 48
4.2	แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย..... 48
4.3	แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตรกรรม..... 49

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

จากการเกิดปัญหาวิกฤติค่าเงินบาทตกต่ำ เศรษฐกิจซบเซา เกิดการเลิกจ้างของบริษัทและโรงงาน ทำให้ประเทศไทยประสบกับปัญหาความยากจน คนตกงานจำนวนมาก ดังนั้นรัฐบาลชุดปัจจุบัน โดยการนำของท่านนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร จึงได้เกิดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นมา เพื่อเป็นการช่วยเหลือเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และเป็นการกระจายอำนาจในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวและการเกิดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงได้ทำการศึกษาวิจัยศักยภาพของชุมชนกับอนาคตของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยศึกษาเป็นสิ่งที่เสริมสร้างปรับปรุงให้ความรู้แก่ชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อีกทั้งผลกาวิจัยยังทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของโครงการในระดับต่าง ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตามการที่รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นถือว่าเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างขบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การพัฒนาความคิดริเริ่ม การลดปัญหา จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยการมอบหมายให้ทางหมู่บ้านมีการบริหารจัดการการเงินกองทุนเอง นอกจากนี้ยังมีการตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินการอีกด้วย

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรให้มีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ สารนิพนธ์(Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้มีความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายมีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อให้กระบวนการการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3 กรอบความคิดทฤษฎี

การวิจัยเป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือวัดความสามารถในการบรรลุผลของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการดำเนินงาน ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด นักทฤษฎี

องค์การทั้งหลายต่างพากันเสนอแนวคิดวิธีการวิเคราะห์และตัวแบบ (Models) ของการศึกษาเพื่อการประเมินความสำเร็จของโครงการ กรอบความคิดทฤษฎีที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า CIPP Models ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยมีความหมายดังนี้

- 3.1 C ย่อมาจาก Context หมายถึง มีบริบท
- 3.2 I ย่อมาจาก Input หมายถึง มีปัจจัยนำเข้า
- 3.3 P ย่อมาจาก Process หมายถึง มีกระบวนการทำงาน
- 3.4 P ย่อมาจาก Product หมายถึง มีผลผลิต

4 วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีพโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในสารนิพนธ์

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนสารนิพนธ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

5 ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของการบริหารพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน
4. ผู้ศึกษา ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2

บริหารศึนัววรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ และได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนรับเงินจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงมีการสนับสนุนให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและประเมินโครงการ หลักวิชาต่างๆ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 8 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักการ 4 ประการ คือ

- 1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.2.2 การบริหารจัดการทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน

1.2.3 การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน

1.2.4 การติดตามและการประเมินผล

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1.3.3 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน

1.3.4 ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3.5 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3.6 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.3.7 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนพ้นวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้

ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิครบกำหนดวาระ หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. เสียชีวิต
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานไม่มาประชุมให้รองประธานผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นที่ชี้ขาด

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงผลการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

6. จัดให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปริญญาหรือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการ
9. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี
10. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุน เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 9 บทเฉพาะกาล ข้อ 41 กล่าวว่

3.1 เปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการ โดยผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

3.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนให้เป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน แต่ละกองทุนจะคัดเลือกกรรมการกองทุนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะเป็นบุคคล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องมีความพร้อมด้านต่างๆ ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน
- 4.2 การได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 4.3 มีระเบียบข้อบังคับสำหรับการใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการและประชาชนในหมู่บ้าน

4.4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปของการ
ถือหุ้น เงินออมสัจจะรายเดือน ค่าธรรมเนียม

4.5 วิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย มีดังนี้

5.1 ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้าน

ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 8/2 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองบัวน้อย
อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

5.2 วัตถุประสงค์ของกองทุน

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ
3. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยการถือหุ้นและการฝากเงินสัจจะออมทรัพย์
4. เพื่อส่งเสริมอาชีพ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของสมาชิกในหมู่บ้าน
5. เพื่อพัฒนาบุคคล บุคลากร สมาชิกในหมู่บ้านให้มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน

ของตนเอง

5.3 แหล่งที่มาของกองทุน

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้าน
บาท เพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีก
ทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

5.4 คุณสมบัติของสมาชิก

1. อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน (นับถึงวันสมัคร)
2. พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับกองทุนโดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ ทั้งสิ้น
3. คณะกรรมการเห็นชอบ รับเป็นสมาชิก
4. ต้องเสียสละอดทน เห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
5. ต้องถือหุ้นกองทุนอย่างน้อย 1 หุ้น
6. ต้องฝากเงินสัจจะทุกเดือน
7. ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือบุคคลเสมือนไร้ความสามารถ

8. หนึ่งทะเบียนบ้านมีสิทธิเป็นสมาชิกได้ต้องอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี

5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1. ยื่นคำขอเป็นสมาชิกกองทุน ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน
2. สมัครในลักษณะ บัณฑิตบุคคล หรือกลุ่มก็ได้
3. ชำระค่าธรรมเนียมเงินฝากสัจจะออมทรัพย์ค่าหุ้น

5.5 สมาชิกพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ดังนี้

1. เสียชีวิต ลาออก (ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนก่อน)
2. วิกลจริต ไร้ความสามารถ หรือ เสมือน ไร้ความสามารถ
3. จงใจฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับกองทุน
4. จงใจแสดงตนเป็นปรปักษ์กับกองทุนทำให้กองทุนเกิดความเสียหาย
5. กู้ยืมเงิน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ กองทุนหรือโครงการที่ได้รับอนุมัติ

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

การพิจารณาเงินกู้ที่คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

6.1 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงิน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในกรกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในกรอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินสองหมื่นบาท ให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท ส่วนการอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

6.3 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้

6.4 การการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว

6.5 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประกันหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.6 สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิก ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลาสองปี

6.7 การกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

6.8 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล(สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545:89-91)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพ(CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม(Context Evaluation:C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า(Input Evaluation:I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร

3. การประเมินกระบวนการ(Process Evaluation:P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินงานช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น(Product Evaluation:P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้สตัฟเฟิลบีมได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน(Planning Decisions)

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ(Structuring Decision)
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ(Implementing Decision)
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ(Recycling Decision)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชีการจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ นำความรู้ความสามารถในการวางแผนจัดการโครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการโครงการ

ความนำ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะ หมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ที่ 5 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ด้วย “ชิพโมเดล” ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (The Systems Theory) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมิน ชิพโมเดล (CIPP Model) โดยมีกรอบแนวคิดการประเมินดังนี้

สตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” (ชุตติวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา , 2545 , 89 – 92)

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และการแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์กิจกรรม และข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นตอนการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
3. ขั้นตอนการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แบบจำลอง CIPP ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อป้องกันจุดอ่อนจุดด้อยของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้งที่ และมีการประเมินรวม

สรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสำคัญของ โครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบซิปจึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดีข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการที่ประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวแบบสะสมช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

แบบจำลองซิป จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 การประเมินสถานะสิ่งแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไปเป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสถานะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของประเมินการบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมายการประเมินสถานะแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ โดยอาศัยการวินิจฉัยและการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะส่วนช่วยให้บรรลุมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
2. ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของสินค้าและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับโดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลางบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าไรเท่าไร วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และการวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้นแต่ยังมีความจำเป็นในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่วไปของการประเมินผลผลิตจะรวมถึงต่อไปนี้อย่างคู่กัน คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำมาใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้จากมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม และกระบวนการร่วมด้วย

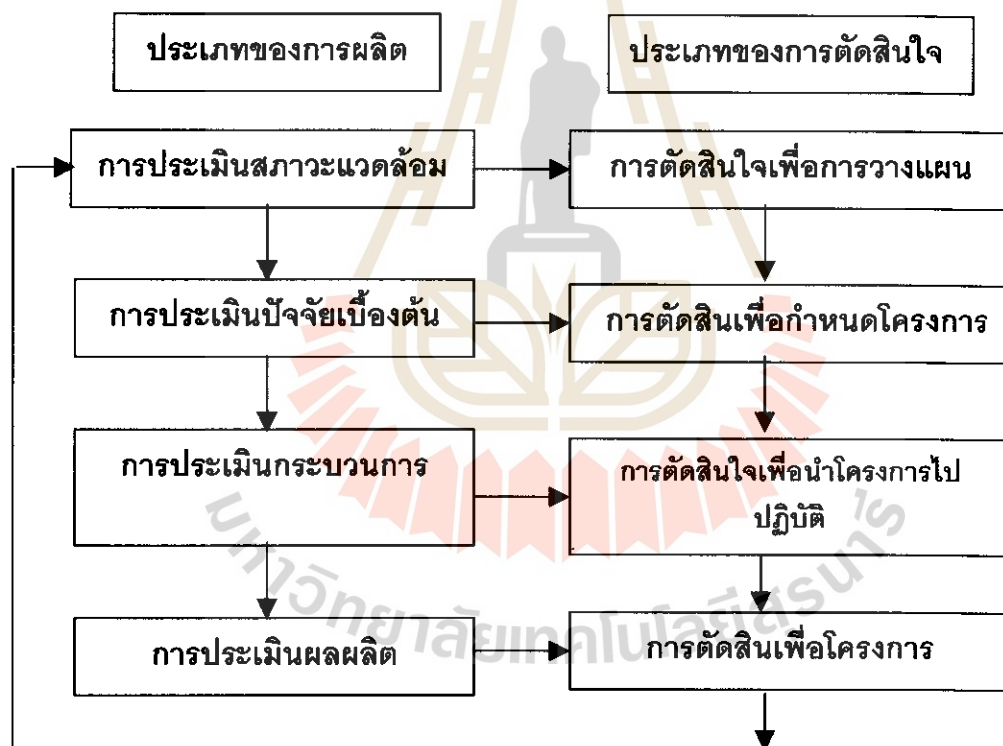
ทั้งการประเมินสถานะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีระบบ โดยที่การประเมินสถานะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยรวม และการประเมินผลผลิต พิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้นการประเมินสถานะแวดล้อมจึงแสดงที่สิ่งจำเพาะในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง (สิ่ง que แสดงอย่างเจาะจงนั้นจะเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของการผลิต)

การประเมินปัจจัยและผลผลิต สามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ การตัดสินใจใช้การประเมินปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิตขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัยคือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตจะค้นคว้าสิ่งที่มีอยู่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้ว หรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิดจะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและพัฒนาการ

เปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการ ทำให้สามารถที่จะ
 ลงความเห็นได้ว่าการนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงหรือไม่กับแบบที่วางไว้ และการประเมิน
 ผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ วัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่ สารนิเทศทั้งสองร่วมกันจะแสดงให้เห็น
 อย่างหนักแน่นถึงสาเหตุได้มากกว่าอันใดอันดับหนึ่ง โดยลำพัง ในการตัดสินใจว่าระเบียบปฏิบัติ
 นั้นควรดำเนินต่อไป โดยมีการแก้ไขหรือว่าจะต้องกลับไปเริ่มใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะเพิ่มหน้าที่
 ในการควบคุมโครงการเข้ามาด้วย การประเมินทั้งสองก็ยังคงอำนวยความสะดวกและช่วย
 อธิบายถึงผลที่จากโครงการ

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินการผลิตและประเภทของการตัดสินใจ

แผนภาพที่ 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป
 (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525)

รูปแบบการประเมินที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ชีพชีฟโมเดล ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้รู้) ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้รู้)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ที่ 5 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 94 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน 74 คน
2.2.2 สมาชิกสมทบ	จำนวน - คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้รับเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (จำนวนประชากรตั้งแต่ 18 ขึ้นไป)	จำนวน 101 คน
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 5 คน
2.5 ข้าราชการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	จำนวน - คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

3.1 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.)

3. การจัดการประชุมชาวบ้าน

4. การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 74 ราย ที่มีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน อาจใช้ข้อมูลจาก บร.11

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อ ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลชี้ตัววัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคดีที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดการเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดการเวทีกลุ่มผู้กู้เงิน จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้) ดังนี้

4.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
C1 – ประวัติ ความมา ของหมู่ บ้าน	1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากไหน และเหตุใดจึงอพยพมา 3. สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านเป็นอย่างไร 4. อาชีพเดิม (อาชีพหลัก/รอง) 5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ 6. อาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น 7. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขไป โดยมีประมาณ พ.ศ. ไດ (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา)	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4. ข้อมูลที่การบันทึกไว้แล้ว	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข่าว	วิธีการเก็บข้อมูล
C 2 - สภาพ ภูมิศาสตร์ ของหมู่บ้าน	1. ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน	1. ข้อมูลจากเอกสาร	1. ศึกษาจากเอกสาร
	2. อาณาบริเวณเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น	2. หมู่บ้าน	2. สังเกต
	3. แผนที่หมู่บ้าน	3. ผู้นำชุมชน	3. สัมภาษณ์
C 3 - สภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้าน	1. อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1
	2. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร	2. สถานีอนามัยตำบล	2. สังเกต
	3. จำนวนที่ทำกินโดยเฉลี่ย	3. โรงเรียน	
	4. จำนวนร้านค้าในหมู่บ้าน	4. เกษตรตำบล	
	5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน	5. หมู่บ้าน	
	6. โรงเรียนในหมู่บ้าน		
	7. โรคที่เจ็บป่วย		
	8. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 4- โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอกระจายข่าว ศาลา ประชาคม ฯลฯ 2. จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ ที่เป็นประโยชน์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน 2. ข้อมูล จปฐ./ กชช.2ก. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต
C 5 – ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2. กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก , ทุนของกลุ่ม, กิจกรรม, เป้าที่ตั้ง) 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 6-โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อโครงการ/กิจกรรมของโครงการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4. ข้อมูลที่บันทึกไว้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
C 7-ความเข้มแข็งของชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพ 7. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนากลุ่ม 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้าน 2. ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 (มาจากข้อมูลดิบสัมภาษณ์ชาวบ้าน30ครอบครัว)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 7- ความเข้ม แข็งของชุมชน ชน (ต่อ)	11. มีผู้นำที่มีความยุติ ธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ ปัญหาของชุมชน		
ระดับบุคคล			
C 8- อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประกอบ อาชีพเดิม (เพียงพอ ต่อการเลี้ยงครอบครัว หรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคใน การประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติ อนุมัติ	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 1 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม
C 9- สมาชิกใน ครอบครัว	1. สมาชิกในครอบครัว และรายละเอียด เช่น จำนวน, อายุ, สถาน ภาพสมรส, ระดับ การศึกษา, ความ สัมพันธ์กับหัวหน้า ครอบครัว, การมี งานทำ	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม
C 10- สภาพการ อยู่อาศัย	1. มีบ้านเป็นของตนเอง หรือไม่พักอาศัยอย่างไร	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 11-รายได้ของครอบครัว	1. รายได้ของครัวต่อเดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.2 การประเมินปัจจัยมีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
I1-นโยบาย ระเบียบแนว ทางปฏิบัติ	1. รายละเอียดของสำนัก นายกฯ 2. รายละเอียดของ ระเบียบกองทุนฯ	1. ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับกองทุน หมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ	1. ศึกษาจาก เอกสาร
I2-การประชาสัมพันธ์ข่าว สารในหมู่บ้าน	1. ช่วงเวลาที่มีการ ประชาสัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการ ประชาสัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประ สัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน 5. เอกสารประ สัมพันธ์	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจาก เอกสาร
I3-คณะ อนุกรรมการ ระดับอำเภอ ที่เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะ อนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะ อนุกรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการภาค ประชาชน 4. การปฏิบัติหน้าที่	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I4-คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	5. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 6. ศึกษาจาก เอกสาร
I5-การเตรียม ความพร้อม การสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน และชุมชน เมือง	1. วิธีการเตรียมพร้อม 2. เนื้อหาการเตรียม ความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการ เตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน/ องค์กรที่ ทำหน้าที่ในการเตรียม ความพร้อม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 3, บร. 9 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน
I6-เงินกองทุน หนึ่งล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ การเก็บรักษาเงิน 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
I7-เงินทุนสะสม อื่น ๆ	1. ประเภท/จำนวน/ที่ มาและการเก็บรักษา เงินสะสมอื่น ๆ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
18.-บัณฑิตกอง ทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิการศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมิลำเนา, สถาน ภาพ, สมรส, ความ สามารถ (ถ้ามี) 3. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกองทุน หมู่บ้าน 2. คู่มือนักศึกษา	2. ศึกษาเอง 3. ศึกษาจาก เอกสาร
ระดับรายบุคคล			
19.-จำนวนเงินกู้ที่ ได้รับ	1. จำนวนเงินที่ได้รับ อนุมัติ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11
110-จำนวนเงิน ลงทุนนอก เหนือจากเงิน เหนือจากเงิน กู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอก เหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เติม
111-วัตถุประสงค์ การกู้เงินตาม โครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้ เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I12-สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และ วัสดุคิบบใน การประกอบ อาชีพ	1. สถานที่ในการ ประกอบอาชีพ 2. วัสดุอุปกรณ์ในการ ประกอบอาชีพ 3. วัสดุคิบบในการ ประกอบอาชีพ	2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
I13-ความรู้เกี่ยว กักับการ ประกอบ อาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มี อยู่	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร . 11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เติม
I14-จำนวนแรง งาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ใน การประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร . 11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เติม

4.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PC1- การจัดทำ ระเบียบ กองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้าน
PC2-การจัดทำ เอกสารขอ ขึ้นทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> กระบวนการในการจัดเอกสารขอขึ้นทะเบียน ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> การสัมภาษณ์
PC3-ระบบบัญชี กองทุน	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้ ความเป็นปัจจุบัน ผู้จัดทำ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บัญชีกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC 4- กิจกรรม เกี่ยวกับ สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้าน			
PC4.1-การรับ สมัคร	1. ช่วงเวลาในการรับ สมัครและเหตุผล 2. ค่าธรรมเนียมการ สมัครและเหตุผล 3. คุณสมบัติของผู้ สมัครและเหตุผล 4. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์จาก คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน
PC 4.2-การหมด สมาชิก ภาพ	1. การหมดสมาชิกภาพ และเหตุผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์จาก คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจาก เอกสาร
PC4.3 -ประเภท สมาชิก	1. การกำหนดประเภท สมาชิกและเหตุผล		1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC4.4 –การทำ ทะเบียน สมาชิก	1. ความเป็นปัจจุบันใน การจัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	
	2. ปัญหาอุปสรรค	2. เอกสารด้าน ทะเบียนสมาชิก	
PC5- กิจกรรม เกี่ยวกับการ กู้เงินกอง หมู่บ้าน			
PC5.1- ขั้นตอน การขอกู้	1. ขั้นตอนในการขอกู้	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
	2. เอกสารประกอบการ ขอกู้	2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	2. ศึกษาจาก เอกสาร
	3. ปัญหาอุปสรรค	3. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	
PC5.2-การคัด เลือกผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการคัด เลือกและเหตุผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4
	2. วิธีการคัดเลือกและ เหตุผล		2. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม
	3. ปัญหาอุปสรรค		
PC5.3 –การ โอน เงินให้ผู้กู้	1. ขั้นตอนการ โอนเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
	2. ปัญหาอุปสรรค	2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้เงิน กู้	2. ศึกษาจาก เอกสาร
		3. หลักฐานการ โอนเงิน	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC5.4- การรับ ชำระหนี้	1. ขั้นตอนในการรับ ชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค		3. สัมภาษณ์
C 6-การส่งเสริม การใช้เงินกู้			
PC6.1- การแนะ นำการทำ ธุรกิจ	1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะ นำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ เงินกู้	1. สัมภาษณ์
PC6.2 -การช่วย หาตลาด	1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริม การหาตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ เงินกู้	1. สัมภาษณ์
PC7-การตรวจ สอบการใช้ จ่ายเงินกู้	1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการ ตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค		1. สัมภาษณ์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC8-การจัดทำ รายงานและ เผยแพร่ผล การดำเนิน งาน	1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 3. เอกสารการจัด ทำรายงาน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจาก เอกสาร
PC9-การจัดสรร ผล ประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัด สรรและเหตุผล 2. ประเภทเครือข่าย	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
PC10-การสร้าง เครือข่าย การเรียนรู้ โดยบัณฑิต กองทุน	2. วิธีการสร้างเครือข่าย 3. ความพึงพอใจของผู้ที่ เข้าร่วมเครือข่าย 4. ประโยชน์ที่ได้รับจาก การสร้างเครือข่าย 5. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกองทุน 3. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมี ส่วนร่วม
ระดับรายบุคคล PC11- การใช้ จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการ ใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีรายจ่าย	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร 11 2. ศึกษาจาก เอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC12-การหา ความรู้เพิ่ม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่ม เต็ม	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	1. สังเกตจากการ เสวนาตามแบบ บร. 6
PC13-การหา ตลาด	1. วิธีการหารตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำ ในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่าย	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

4.4 การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
ระดับหมู่บ้าน			
PD 1-จำนวนสมาชิกกองทุน	1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
PD 2-จำนวนผู้ ได้เงินกู้	1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติเงินกู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ทั้งหมด 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำแนกตาม บร. 4 ข้อ 5	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD 3-ยอดเงินที่ ให้กู้	1. ยอดเงินที่ให้มีผู้มาขอกู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตาม บร. 4 ข้อ 5	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD4-จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด	1. จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด (31 พ.ค. 45) 2. จำนวนผู้กู้ที่ไม่ชำระคืนตามกำหนด (31 พ.ค. 45) และเหตุผล 3. การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้กู้ไม่ชำระคืนตามกำหนด	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
PD 5-ยอดเงินที่มี การชำระคืน	1. ยอดเงินที่ชำระคืนนับถึง 31 พ.ค. 45 จำแนกเป็นเงินสด, ดอกเบี้ย, ค่าปรับ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD6- กองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม 2. การใช้ประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้าน	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD7-การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	1. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ 2. จำนวนผู้กู้ที่ใช้ไม่เงินไปตามวัตถุประสงค์โครงการ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD8-ทัศนคติ ของชุมชนต่อ กองทุน	1. ทัศนคติต่อ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในเชิง บวก / ลบ 2. ทัศนคติต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิง บวก / ลบ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาว บ้าน	2. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 9 3. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม
PD9-เกิดเครื่อง ข่ายองค์กร เรียนรู้ (หลังจากทำ PD 10)	1. ประเภทเครือข่ายที่ เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่าย ที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์ กรเครือข่าย	1. บัณฑิตกองทุน	1. รายงานการ ปฏิบัติงานของ บัณฑิตกองทุน (ตัวเอง)
PD10-การเรียนรู้ เพื่อพึ่งพา ตัวเอง	1. ประสบการณ์ / การ เรียนรู้จากการดำเนิน งานกองทุนหมู่บ้าน 2. ประสบการณ์ / การ เรียนรู้จากการเป็น สมาชิกกอง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 10
PD11-ความเข้ม แข็งชุมชน ที่เกิด จากกอง ทุนหมู่บ้าน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำ ความดี 5. โอกาสในการหาความ รู้เพิ่มเติม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาว บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 2 และ บร. 7 2. สังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD 11- ความรู้ เข้มแข็ง ชุมชนที่ เกิดจาก กองทุน หมู่บ้าน (ต่อ)	6. จำนวนครอบครัวที่มี อาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่นรัก ใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม / เสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อย โอกาส 11. มีผู้นำมีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ ปัญหาชุมชน 13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนตามทัศนะ คติของหมู่บ้าน		
ระดับรายบุคคล			
PD12- ผลตาม วัตถุประสงค์ ของการกู้			
PD12.1- ผลโดย ตรง	1. ผลการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	1. สมาชิกกองทุน 2. คณะกรรมการ	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD12.2- ผลทาง อ้อม	1. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุน และชาวบ้าน	1. จัดเก็บตาม แบบ บร. 10

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองมน หมู่ที่ 11 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 6 ประการ และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพท์ ซึ่งมีตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมินสามารถนำมาใช้ในการตอบประเด็นต่าง ๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผู้ทำสารนิพนธ์จึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัด ตามรูปแบบการประเมิน ดังตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน				
	C	H	I	P	P
1. เพื่อทราบถึงกระบวนการการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด					
1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก			I6-I7	PC5,PC9	PD1-PD7
1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน			I4,I9	PC1-PC9	
1.3 กระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้				PC1-PC4	PD9-PD10
1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน			I12	PC10-PC11	PD2-PD6
1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม			I5,I9	PC10	PD8-PD12
2. เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง			I4	PC1-PC9	PD8

ตารางที่ 5 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	วัตถุประสงค์ของการประเมิน			
	C	I	P	P
3. เพื่อทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนความสามารถในการยกระดับความ เป็นอยู่ของสมาชิกกองทุน		I9-I14	PC5-PC6	PD1-PD7 PD9-PD10
4. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่เกิดผลดีในการ ดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบ ที่ก่อให้เกิดปัญหา	C1-C8	I1-I4	PC1-PC14	PD8
5. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย	C8			PD11
6. เพื่อให้เกิดองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้มี ความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ		I3,I8	PC10	PD9

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าออกมาเป็นรูปร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์จากเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้มีการบันทึกไว้แล้ว

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ความนำ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ของกองทุนบ้านหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ที่ 5 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการประเมินตามแบบของทฤษฎี CIPP Model ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

ในการประเมินบริบทชุมชนสามารถประเมินได้ 2 ระดับคือ

1. บริบทระดับประเทศ ประเมินได้ดังนี้

1.1 ความยากจนของประเทศ

เนื่องจากคนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมดจำนวน 8.6 ล้านคน และสองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม มีครัวเรือนขนาดใหญ่ มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย มีการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป มีลูกมากหรือสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีภาระหนี้สินที่ตกทอดลงมาจากตั้งแต่รุ่นพ่อ รุ่นแม่

ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาความยากจน ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เริ่มในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 -- 2529) จนถึงปัจจุบันได้มีโครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดิน ได้แก่โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน(กข.คจ.) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการเพื่อบรรเทาปัญหาความยากจนและการใช้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ยากจน โครงการที่ดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลปัจจุบัน ได้แก่ โครงการพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การจัดตั้งธนาคารประชาชน และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนโครงการของภาคเอกชน / ชุมชน ได้แก่ โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท โครงการจัดสวัสดิการชุมชนเร่งด่วน เพื่อผู้ยากลำบาก

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์ภาวะความยากจนของคนไทย พบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2531 สัดส่วนคนจนอยู่ในระดับ ร้อยละ 32.6 ปี 2535 ลดลงเหลือร้อยละ 23.2 ปี 2539 เหลือร้อยละ 11.4 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลให้สัดส่วนคนจน

เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี 2542 ปัญหาความยากจนเริ่มคลี่คลายลง ตั้งแต่ ปี 2543 ลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ปี 2544 ลดลงอีกร้อยละ 13.0 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคน ในปี 2542 เหลือ 8.2 ล้านคน ในปี 2544 ลดลง 1.7 ล้านคน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านและภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันเริ่มฟื้นตัวขึ้นและสัดส่วนคนจนเริ่มลดลง ตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประกอบกับรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณมาพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมี โครงการต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชนและชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้น จึงคาดหมายได้ว่า ภาวะความยากจนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงและน่าบรรลุตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่กำหนดสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากร ในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ความเป็นมา

รัฐบาลได้จัดสรรวงเงินค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ จำนวน 58,000 ล้านบาท ไว้ใน งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2545 เพื่อเตรียมพร้อมรองรับกรณีที่เศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวมาก โดยมุ่งใช้จ่ายในโครงการที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินงานได้เร็วเพื่อให้เม็ดเงินถึงมือประชาชน ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้ทันการณ์ และมีผลต่อเนื่องระยะยาวในการเพิ่มศักยภาพของคนและขีดความสามารถการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ ภายใต้แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีโครงการสำคัญที่ได้เริ่มดำเนินงานแล้ว ณ ธันวาคม 2544 คือ โครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ เป็นต้น

SMEs ย่อมาจากภาษาอังกฤษ Small and Medium Enterprises หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” สำหรับความหมายของวิสาหกิจ ครอบคลุมกิจการ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1. กิจการการผลิต ครอบคลุมการผลิตในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม
2. กิจการการค้า ครอบคลุมการค้าส่ง และการค้าปลีก
3. กิจการบริการ

ส่วนลักษณะขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กำหนดจากมูลค่าขั้นสูงของสินทรัพย์ถาวร สำหรับกิจการแต่ละประเภท ดังนี้

1. กิจการการผลิต ขนาดกลางไม่เกิน 200 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 50 ล้านบาท
2. กิจการบริการ ขนาดกลาง ไม่เกิน 200 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 50 ล้านบาท

3.กิจการการค้า ค้าส่ง ขนาดกลาง ไม่เกิน 100 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 50 ล้านบาท ค้าปลีก ขนาดกลาง ไม่เกิน 60 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 30 ล้านบาท

ความสำคัญของ SMEs ต่อระบบเศรษฐกิจ

SMEs คือ วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิชากิจที่มีความเหมาะสม มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสภาพการณ์ทั่วไป ของประเทศอีกทั้งยังเป็นวิชากิจที่ใช้เงินลงทุนในจำนวนที่ต่ำกว่าวิชากิจ ขนาดใหญ่ และยังช่วยรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเมื่อหมดฤดูกาลเพาะปลูก รวมถึงเป็นแหล่งที่สามารถรองรับแรงงานที่เข้ามาใหม่ เป็นการป้องกันการอพยพของแรงงานเข้ามาหางานทำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งช่วยกระจายการกระจุกตัวของโรงงานกิจการวิชากิจในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลไปสู่ภูมิภาค ก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนภูมิภาคและของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

จากการรายงานของธนาคารกรุงเทพ ระบุว่าในปี พ.ศ.2541 วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งประกอบด้วย กิจการการผลิต การค้า และธุรกิจบริการ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 311,518 ราย คิดเป็นสัดส่วน 92% ของวิชากิจทั้งหมดในประเทศ ในจำนวนนี้เป็นวิชากิจประเภทการค้า (ค้าส่ง ค้าปลีก กักตุนและโรงแรม) มากที่สุด 134,171 ราย คิดเป็น 43% รองลงมาเป็นภาคการผลิต จำนวน 90,122 ราย คิดเป็น 82.9% และการบริการ จำนวน 87,225 ราย คิดเป็น 28.7%

กล่าวโดยสรุป SMEs มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ คือ

- 1.ช่วยการสร้างงาน
- 2.สร้างมูลค่าเพิ่ม
- 3.สร้างเงินตราต่างประเทศ
- 4.ช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศ โดยการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ
- 5.เป็นจุดเริ่มต้นในการลงทุน และสร้างเสริมประสิทธิภาพ
- 6.ช่วยเชื่อมโยงกับกิจกรรมขนาดใหญ่และภาคการผลิตอื่นๆ เช่น ภาคเกษตรกรรม
- 7.เป็นแหล่งพัฒนาทักษะฝีมือ

ปัญหาและข้อจำกัดของ SMEs ในภาพรวม

1. ปัญหาด้านการตลาด SMEs ส่วนใหญ่มักตอบสนองความต้องการของตลาดในท้องถิ่น หรือตลาดภายในประเทศ ซึ่งยังขาดความรู้ความสามารถในด้านการตลาดในวงกว้าง โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ ขณะเดียวกันความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมขนส่ง ตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้วิชากิจขนาดใหญ่ รวมทั้งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันกับสินค้าในท้องถิ่น หรือในท้องถิ่น หรือในประเทศที่ผลิตโดยกลุ่มวิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้น

3.กิจการการค้า ค้าส่ง ขนาดกลาง ไม่เกิน 100 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 50 ล้านบาท ค้าปลีก ขนาดกลาง ไม่เกิน 60 ล้านบาท ขนาดย่อม ไม่เกิน 30 ล้านบาท

ความสำคัญของ SMEs ต่อระบบเศรษฐกิจ

SMEs คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิสาหกิจที่มีความเหมาะสม มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสภาพการณ์ทั่วไป ของประเทศอีกทั้งยังเป็นวิสาหกิจที่ใช้เงินลงทุนในจำนวนที่ต่ำกว่าวิสาหกิจ ขนาดใหญ่ และยังช่วยรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเมื่อหมดฤดูกาลเพาะปลูก รวมถึงเป็นแหล่งที่สามารถรองรับแรงงานที่เข้ามาใหม่ เป็นการป้องกันการอพยพของแรงงานเข้ามาหางานทำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งช่วยกระจายการกระจุกตัวของโรงงานกิจการวิสาหกิจในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลไปสู่ภูมิภาค ก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนภูมิภาคและของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

จากการรายงานของธนาคารกรุงเทพ ระบุว่าในปี พ.ศ.2541 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งประกอบด้วย กิจการการผลิต การค้า และธุรกิจบริการ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 311,518 ราย คิดเป็นสัดส่วน 92% ของวิสาหกิจทั้งหมดในประเทศ ในจำนวนนี้เป็นวิสาหกิจประเภทการค้า (ค้าส่ง ค้าปลีก ภัตตาคารและโรงแรม) มากที่สุด 134,171 ราย คิดเป็น 43% รองลงมาเป็นภาคการผลิต จำนวน 90,122 ราย คิดเป็น 82.9% และการบริการ จำนวน 87,225 ราย คิดเป็น 28.7%

กล่าวโดยสรุป SMEs มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ คือ

- 1.ช่วยการสร้างงาน
- 2.สร้างมูลค่าเพิ่ม
- 3.สร้างเงินตราต่างประเทศ
- 4.ช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศ โดยการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ
- 5.เป็นจุดเริ่มต้นในการลงทุน และสร้างเสริมประสบการณ์
- 6.ช่วยเชื่อมโยงกับกิจกรรมขนาดใหญ่และภาคการผลิตอื่นๆ เช่น ภาคเกษตรกรรม
- 7.เป็นแหล่งพัฒนาทักษะฝีมือ

ปัญหาและข้อจำกัดของ SMEs ในภาพรวม

1. ปัญหาด้านการตลาด SMEs ส่วนใหญ่มักตอบสนองความต้องการของตลาดในท้องถิ่น หรือตลาดภายในประเทศ ซึ่งยังขาดความรู้ความสามารถในด้านการตลาดในวงกว้าง โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ ขณะเดียวกันความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมขนส่ง ตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้วิสาหกิจขนาดใหญ่ รวมทั้งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันกับสินค้าในท้องถิ่น หรือในท้องถิ่น หรือในประเทศที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้น

2. ขาดแคลนเงินทุน SMEs มักประสบปัญหาการขอู้เงินจากสถาบันการเงิน เพื่อมาลงทุน หรือขยายการลงทุน หรือเป็นเงินทุนหมุนเวียน ทั้งนี้เนื่องจากการไม่มีการทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ ทำให้ต้องพึ่งพาเงินกู้นอกระบบ และต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูง

3. ปัญหาด้านแรงงาน แรงงานที่ทำงานใน SMEs จะมีปัญหาการเข้าออกสูง กล่าวคือ เมื่อมีฝีมือและมีความชำนาญมากขึ้น ก็จะย้ายออกไปทำงานในโรงงานขนาดใหญ่ที่มีระบบและผลตอบแทนที่ดีกว่า จึงทำให้คุณภาพของแรงงานไม่สม่ำเสมอ การพัฒนาไม่ต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพสินค้า

4. ปัญหาข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต โดยทั่วไป SMEs มักใช้เทคนิคการผลิตไม่ซับซ้อน เนื่องจากการลงทุนต่ำและผู้ประกอบการ พนักงานขาดความรู้พื้นฐานที่รองรับเทคนิควิชาที่ทันสมัยจึงทำให้ขาดการพัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ดี

5. ข้อจำกัดด้านการจัดการ SMEs มักขาดความรู้ในการจัดการหรือการบริหารที่มีระบบ ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยเรียนถูกเรียนผิดเป็นหลัก อาศัยบุคคลในครอบครัว หรือญาติพี่น้องมาช่วยงาน การบริหารภายในลักษณะนี้แม้จะมีข้อดีในเรื่องการดูแลที่ทั่วถึง (หากธุรกิจไม่ใหญ่มากนัก) แต่เมื่อกิจการเริ่มขยายตัว หากไม่ปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีระบบก็จะเกิดปัญหาเกิดขึ้นได้

6. ปัญหาการเข้าถึงบริการการส่งเสริมของรัฐ SMEs จำนวนมากเป็นการจัดตั้งกิจการที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ เช่น ผลิตตามบ้าน ผลิตในลักษณะโรงงานห้องแถว ไม่มีการจดทะเบียนโรงงาน ทะเบียนการค้า ดังนั้นกิจการโรงงานเหล่านี้ จึงค่อนข้างปิดตัวเองในการเข้ามาใช้บริการของรัฐ เนื่องจากปฏิบัติไม่ค่อยถูกต้องเกี่ยวกับการเสียภาษี การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม หรือรักษาความปลอดภัย ที่กำหนดตามกฎหมาย นอกจากนี้ในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนก็เช่นเดียวกัน แม้ว่ารัฐจะได้ลดเงื่อนไขขนาดเงินลงทุนและการจ้างงาน เพื่อจูงใจให้ SMEs เพียง 8.1% เท่านั้นที่มีโอกาสได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐ

7. ปัญหาข้อจำกัดด้านบริการส่งเสริมพัฒนาขององค์การภาครัฐและเอกชน การส่งเสริมพัฒนา SMEs ที่ผ่านมาได้ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ตลอดจนสมาคมการค้าและอุตสาหกรรมต่างๆ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมมีจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วประเทศ ประกอบกับข้อจำกัดของหน่วยงานดังกล่าว เช่น ในเรื่องบุคลากร งบประมาณ จำนวนสำนักงานสาขาภูมิภาค การให้บริการส่งเสริมสนับสนุนด้านต่างๆ จึงไม่อาจสนองตอบได้ทั่วถึงและเพียงพอ

8. ปัญหาข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล เนื่องจากปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ข้างต้น SMEs โดยทั่วไป จึงค่อนข้างมีจุดอ่อนในการรับรู้ข่าวสารด้านต่าง ๆ เช่น นโยบายและมาตรการของรัฐ ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด ฯลฯ

ผลกระทบต่อ SMEs

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่กลางปี 2540 ซึ่งเริ่มจากสถาบันการเงินก่อนจะลุกลามไปสู่ธุรกิจเกือบทุกสาขาทั้งกิจการขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ล้วนได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นด้วยกันทั้งสิ้น

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นภาคการผลิตที่แท้จริงก็ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน กลุ่ม SMEs ล้วนประสบปัญหาขาดสภาพคล่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้อำนาจซื้อการบริโภคของประชาชนลดน้อยลง เป็นผลให้กิจการ SMEs ต้องชะลอหรือลดการผลิต การจำหน่ายหรือถึงขั้นปิด กิจการไปในที่สุด

โดยกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ กลุ่ม SMEs ที่เป็นการรับช่วงการผลิตอุตสาหกรรมสนับสนุน ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางที่ใช้เทคโนโลยีฟุ้งจากต่างประเทศ เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ เป็นต้น ส่วนกลุ่ม SMEs ที่พึ่งพาตนเองได้ และมักจะใช้ภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐานมาจากครอบครัวจะสามารถดำรงธุรกิจอยู่ได้ เนื่องจากกลุ่มนี้จะมีความคล่องตัวในเรื่องการจัดการ เทคนิคการผลิต การจำหน่าย ซึ่งมักจะมีที่ยืดหยุ่นในการปรับตัว เพื่อรับมือกับการภาวะวิกฤติเศรษฐกิจได้ดีกว่า กลุ่ม SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากบริษัทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดกลางแต่อย่างไรก็ตามกลุ่ม SMEs โดยทั่วไปก็ยังได้รับผลกระทบจากอำนาจซื้อและการบริโภคน้อยลงของประชาชน และมีปัญหา คือสภาพคล่องทางการเงิน ที่กระจายไปทั่วระบบเศรษฐกิจ

หากภาครัฐไม่ยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs เหล่านี้ก็จะทยอยปิดกิจการไปเรื่อย ๆ กระทั่งกลายเป็นปัญหาเรื้อรังทางเศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมในที่สุด

ส่งเสริม SMEs กู้เศรษฐกิจชาติ

การพลิกฟื้นเศรษฐกิจของประเทศไทย รวมทั้งแนวทางการพัฒนาต่อไปในอนาคต ควรจะให้ความสำคัญกับ SMEs มากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่ได้หมายความว่า กิจการขนาดใหญ่จะไม่ได้รับการสนับสนุนอีกต่อไป แต่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการส่งเสริมกิจการให้มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น โดยสร้างความแข็งแกร่งให้ SMEs ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีจุดอ่อน โดยการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและให้เกิดความต่อเนื่อง เนื่องจากหากกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs มีความแข็งแกร่ง สามารถยืนหยัดและแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้ ก็จะกลายเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป โดยแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนา SMEs อย่างชัดเจนในภาพรวม ดังนี้

1. เพื่อบรรเทาปัญหาของ SMEs ที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน และช่วยพยุงกลุ่ม SMEs ให้ดำรงอยู่รอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจมีแนวทางดำเนินการ คือปรับปรุงเพิ่มเติมเสริมแต่งในจุดที่มีปัญหา เช่น เทคโนโลยีการผลิตและการบริหาร การตลาด การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การพัฒนาบุคลากร การเข้าถึงแหล่งข้อมูล เป็นต้น สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น องค์กรภาครัฐ เอกชน ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค สถาบันอิสระเฉพาะทาง สถาบันการศึกษา

2. พัฒนา SMEs ที่ดำเนินการอยู่แล้วให้ขยายตัวเจริญเติบโต และสามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก โดยมีความสามารถเทียบได้กับวิสาหกิจ SMEs ต่างชาติ และสามารถออกไปแข่งขันในต่างประเทศมีแนวทางดำเนินการ คือ

เน้นความเข้มแข็งการพัฒนาไปสู่มาตรฐานสากล

-มาตรฐานคุณภาพสินค้า

-ความรวดเร็วในการส่งมอบสินค้า และการให้บริการ

-มาตรฐานระบบการบริหารการผลิต เช่น ISO 9000 หรือ ISO 14000

-มาตรฐานสุขอนามัย

-การป้องกันสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

-การคุ้มครองแรงงาน และสิทธิ มนุษยชน

เน้นกลไกการสนับสนุนเงินทุน การร่วมทุน และการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับ

SMEs

-เพื่อปรับปรุงผลผลิต

-เพื่อปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตและนวัตกรรม

-เพื่อปรับปรุงระบบการจำหน่ายและบริการให้รวดเร็ว

-เพื่อขยายกิจการ

3. สร้าง SMEs ที่มีขนาดค มีนวัตกรรมหรือเป็นกลุ่ม SMEs ด้านนโยบายการพัฒนาให้เกิดขึ้น และเติบโตอย่างยั่งยืน มีแนวทางการดำเนินการ เน้นในเรื่องข้อมูลข่าวสารการลงทุนสาขาที่มีศักยภาพ เน้นกลไกการส่งเสริมอย่างใกล้ชิดและครบวงจรในลักษณะการบ่มเพาะ เน้นกลไกสินเชื่อเพื่อการเริ่มต้นกิจการ เน้นกลุ่มเป้าหมายด้านนโยบาย เช่น กลุ่มผู้มีความรู้และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มผู้จบการศึกษาใหม่ที่มีความสามารถเชิงนวัตกรรม กลุ่มราษฎร หรือราษฎรอิสระ ที่จัดตั้งหน่วยผลิต หรือธุรกิจชุมชน

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ภาวะการขาดดุลการค้าของไทยในปี 2544 สามารถสรุปได้คือ การชะลอตัวของเศรษฐกิจสหรัฐและการฟื้นตัวของญี่ปุ่น เศรษฐกิจสหรัฐมีการขยายตัวประมาณ 3.0 - 3.5 % ลดลงจากการประมาณการ 5.0 % ในปี 2543 ในขณะที่ญี่ปุ่นก็เผชิญกับปัญหาธนาคารกลางของญี่ปุ่นเอง ซึ่งทำให้ค่าเงินเยนอ่อนตัวลงในขณะนี้ และนโยบายการลดอัตราภาษีของสหรัฐ จึงมีผลต่อภาวะเศรษฐกิจของอเมริกา ดังนั้นทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลการชะลอตัวตามอเมริกาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้การส่งออกของไทยจะมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงอย่างมาก

ความอ่อนแอของสถาบันการเงินภายในประเทศ แม้ว่า ณ วันสิ้นปี 2543 ระบบธนาคารไทยคงจะมีสัดส่วนเงินกองทุนเกิน 11 % รวมทั้งสามารถทำสำรองได้ไม่ต่ำกว่า 100% แต่ถ้าหากหนี้ดกชั้นมีมากขึ้น หรือมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกันลดลงหรือระบบธนาคารไทยต้องรับรู้การสูญเสียในอัตราที่ใกล้เคียงกับธนาคารดีบีเอส ในขณะเดียวกันแนวโน้มการชะลอตัวของเศรษฐกิจในปีหน้า จะทำให้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan : NPL) ที่กีดกันการดำเนินการของธนาคารไทยยังอยู่ในระบบ ดังนั้นการเพิ่มทุนจึงยังคงเป็นความจำเป็นของธนาคารไทย

การขาดดุลการค้าชำระเงินและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศ น่าจะทำให้เงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน และมีความผันผวน โดยอาจจะเป็นไปได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบขึ้นอยู่กับแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยเฉพาะในการทรวงเศรษฐกิจชุดใหม่ ทั้งนี้คาดว่าโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทมีค่าเท่ากับ 43.50 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2544 เมื่อเทียบกับปี 2543 ในขณะที่อาจจะมี ความผันผวนมากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่จะมากระทบ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศ ความเคลื่อนไหวของค่าเงินในตลาดภูมิภาค รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงของการผันผวนดังกล่าว ค่าเงินบาทอาจจะหลุดออกจากกรอบ 44 - 45 บาทได้ อย่างไรก็ตาม คาดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะ ๆ เพื่อไม่ให้ค่าเงินบาทมีความผันผวนมาก จนทำให้มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนกับสมัยก่อน เพราะมีบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดสภาวะฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อันเป็นผลที่กระทบโดยตรงกับประชาชนทุกคน อาจสรุปผลสภาวะแวดล้อมภายในประเทศได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 : แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539 – 2541

แหล่งน้ำ	ค่ามาตรฐาน	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541
แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ออกซิเจนละลายในน้ำ (มิลลิกรัม/ ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	0.7	0.5	1.0
นิโลต (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	6.2	3.1	2.8
แบคทีเรีย (mpn/100 มิลลิลิตร)	-	85,000	46,000	14,000

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 4.2 : แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

ภาค	ปี 2540		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.20
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
ประเทศ	171.02	53.33	81.07	25.28	89.95

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมายเหตุ : พื้นที่ถูกทำลายทั้งหมด 250,420 ไร่

ตารางที่ 4.3 : แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตรกรรม

ความอุดมสมบูรณ์	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั่วประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
(%)	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- หมายเหตุ : 1. รุนแรงปานกลาง พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูก พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า
2. รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตร ต้องมีการอนุรักษ์ดินและน้ำ อย่างเคร่งครัด
3. รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีข้อเรียกร้องให้รัฐบาลชุดใหม่พิจารณาออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อที่ช่วยเพิ่มกำลังซื้อในระบบและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค แต่ถ้าหากรัฐบาลชุดใหม่เร่งดำเนินการใช้จ่าย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน แม้ว่าการใช้จ่ายบางรายการอาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในช่วงแรก ๆ ขณะนี้ หนี้สาธารณะ (รวมหนี้กองทุนฟื้นฟู) มีประมาณ 55 – 56 % และในอีก 5 ปีข้างหน้า (งบประมาณ 2544 – 2549) ถ้ากองทุนฟื้นฟูเกิดความสูญเสียเพิ่มเติมจากการปฏิบัติตามข้อผูกมัดในการขยายหุ้นธนาคารอีก 1.5 แสนล้านบาท จะทำให้สัดส่วนหนี้สาธารณะเพิ่มเติมเป็น 59 % ทำให้คนไทยเป็นหนี้คนละประมาณ 54,000 บาท และหากรัฐบาลชุดใหม่ตัดสินใจใช้เงินแก้ไขปัญหาการเงิน เช่น การเพิ่มทุนให้สถาบันการเงินหรือการจัดตั้งและดำเนินการบริษัทบริหารทรัพย์สินอีก 3 แสนล้านบาทแล้ว สัดส่วนหนี้ก็จะเพิ่มเป็น 65 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ย่อมหมายความว่า รัฐบาลมีแผนสำหรับการดำเนินการงบประมาณขาดดุลและการใช้จ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงปีงบประมาณปี 2544 – 2549 ประมาณ 5 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

หรือประมาณ 2.5 แสนล้านบาท ซึ่งไม่ใช่วงเงินมากนัก ในช่วงเวลา 5 ปี ดังนั้นจะเห็นว่ารัฐบาลชุดใหม่คงจะต้องเผชิญกับกรอบข้อจำกัดทางการคลังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ตลาดและนักลงทุนก็คงเรียกร้องความโปร่งใสของการบริหารจัดการทางการคลังดังกล่าวของรัฐบาล ทั้งนี้ในมุมมองของรัฐบาล การจัดตั้ง บริษัททรัพย์สิน เพื่อซื้อหนี้จากสถาบันการเงินเอกชน อาจเป็นทางเลือกเพื่อเป็นการยืดเวลาและปรับปรุงเงื่อนไขของโครงการให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มทุนขั้นที่ 1 ทั้งนี้ปัญหาเรื่องนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และเงินดังกล่าว ย่อมจะทำให้การขยายสินเชื่อใหม่จะยังคงเป็นไปได้อย่างจำกัด แม้ว่าจะมีสภาพคล่องส่วนเกินประมาณ 5 แสนล้านบาท ในขณะนี้ก็ตาม โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งจะทำให้คนไทยมีหนี้สินเพิ่มขึ้นไปอีก

1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท อาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ความยากจนของคนในหมู่บ้าน
2. การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่แท้จริงต้องมาจาก คน ไม่ใช่ มาจากเงิน เพราะเงินบางครั้ง ก็ทำให้คนทะเลาะและทำให้แตกความสามัคคีกันภายในชุมชนได้
3. กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ถ้าทำการจัดตั้งแล้วแต่ชาวบ้านไม่นำเงินไปฝาก ก็จะทำให้กลุ่มออมทรัพย์เกิดการล้มเหลวได้
4. ความแตกต่างทางฐานะของชาวบ้านภายในหมู่บ้าน
5. ชาวบ้านมีการศึกษาน้อย ส่วนมากจะจบแค่ ป.4 ทำให้ไม่ค่อยมีความรู้มากนัก
6. ความสามัคคีปรองดอง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ซึ่งบางชุมชนก็ไม่มีสิ่งพวกนี้ทำให้ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร
7. การมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาล ถ้าชุมชนไหนไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาล ก็จะทำให้ชุมชนนั้นไม่มีความเจริญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีทางการเกษตร ด้านสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น
8. หมู่บ้านบางแห่งของประเทศยังไม่มี ความเจริญเข้าไปภายในหมู่บ้าน เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา น้ำบาดาล เป็นต้น

ความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบทส่วนใหญ่มาจากการที่คนในหมู่บ้านไม่ค่อยมีความสามัคคีกัน และบางหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐบาลเท่าที่ควร ทำให้เสียโอกาสที่จะทำให้อท้องถิ่นของตนเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และมีบุคคลบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม คอยจะฉกฉวยผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับตัวเอง

1.7 ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้ กระแสนิยมของสินค้าจากต่างประเทศและวัฒนธรรมต่างชาติ ที่เข้ามาในประเทศไทย นั้นมีมากทางด้านวัฒนธรรม เช่น การแต่งกายที่วัยรุ่นมีค่านิยมตามแบบชาวต่างชาติ เช่นประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งวัยรุ่นผู้หญิงก็จะแต่งกายแบบสายเดี่ยว ใส่กระโปรงสั้น กางเกงขาสั้น รองเท้าส้นสูง และตอนนี้ที่จะเห็นบ่อยๆ คือการย้อมสีผมเป็นสีต่างๆ และการตัดผมตามแบบนักฟุตบอล ดารา และนักร้องชื่อดัง และอีกอย่าง que เห็นกันมากในทางโทรทัศน์คือ มีนักร้องชาวต่างชาติเข้ามาแสดงคอนเสิร์ตในประเทศไทยอย่างมากมาย ซึ่งค่านิยมนี้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงเงินทองของวัยรุ่นและของประชาชน ทำให้ประชาชนบางกลุ่มลืมนิยมของไทยแบบเก่า ๆ ไปแล้ว และทางด้านสินค้าจากต่างชาติที่เข้ามาในไทยมีมากมาย เช่น เหล้า เบียร์ เครื่องดื่มมีนเมา สินค้าแบรนด์เนมต่างๆ ที่สั่งเข้ามาในประเทศ และที่นิยมมากที่สุดคือ อาหารฟาสต์ฟู้ด เช่น ไก่เคเอฟซี แมคโดนัลด์ ไอศกรีมสเวนเช่น เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์พวกนี้ ปีหนึ่ง ๆ ประชาชนภายในประเทศนิยมรับประทานกันมาก และมีราคาแพง ทำให้เงินไหลออกนอกประเทศจำนวนหลายหมื่นบาท และไทยต้องเสียดุลการค้าทุกปี ดังนั้นชาวไทยควรจะไม่นำค่านิยมจากต่างชาติเข้ามาอีก ควรจะแต่งกายแบบไทย สินค้าควรซื้อสินค้าไทย ซึ่งมีมากมายหลายชนิดให้เลือก ไม่ว่าจะเป็นผลไม้ต่างๆ อาหารไทย สินค้าพื้นบ้านของไทย และเมื่อคนไทยหันมานิยมของไทย ก็จะทำให้ประเทศมีความเจริญและจะทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในประเทศมากขึ้น

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้าน

ที่มาของชื่อหมู่บ้านหนองบัวน้อย บริเวณหมู่บ้านมีหนองน้ำ และมีดอกบัวหลวงขึ้นกลางหมู่บ้าน และมีดอกบัวหลวงขึ้นสวยงาม และเป็นเอกลักษณ์ที่ชาวบ้านจึงเรียกว่า บ้านหนองบัวน้อย ซึ่งเกิดขึ้นในบริเวณของที่ตั้งของหมู่บ้าน เป็นสระที่ใหญ่และใช้สอยของทั้ง 3 หมู่บ้าน

การตั้งถิ่นฐาน

คนกลุ่มแรกที่มาก่อตั้งหมู่บ้านนั้น มีนายทอง ศรีจันทิก ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมนั้นอยู่ที่บ้านหัน จัดตั้งขึ้นประมาณ 180 ปีมาแล้ว โดยอพยพมาจากตำบลบ้านหัน เหตุที่อพยพมาจากเดิมเพราะได้ย้ายมาเพื่อประกอบอาชีพเกษตรซึ่งก่อนนั้นได้มีการจับจองที่ดินเพื่อการปลูกพืช เช่น ข้าว เป็นต้น แต่เนื่องจากการเดินทางจากบ้านมาถึงที่ทำกินนั้นค่อนข้างจะลำบากมาก จึงตัดสินใจย้ายมาตั้งถิ่นฐานอยู่กับที่ทำกินของตนเอง เพื่อที่จะไม่ต้องเสียเวลาไปกับการเดินทาง สภาพที่ตั้งของหมู่บ้านจะเป็นที่ราบ และเป็นทุ่งหญ้าที่ชาวบ้านได้จับจองทำเป็นไร่นา สาเหตุที่ชื่อบ้านหนองบัวน้อยเพราะมีดอกบัวอยู่กลางหนองน้ำ จึงได้ตั้งชื่อตามสภาพแวดล้อมดังกล่าว และขึ้นอยู่กับตำบลบ้านหัน โดยมีนายทองดี พลสมวงศ์เป็นกำนันคนแรก ปีพ.ศ 2538 นายสวัสดิ์ ยะสูงเนิน ได้แยกบ้านหนองบัวน้อยออกเป็น 3 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 5 บ้านหนองบัวน้อย มีนายสำเนียง พรจันทิก เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10 มีนายโชคดี เดิงขุนทด เป็นผู้ใหญ่บ้าน และหมู่ 11 มีนายเล็ก พรหมทิง เป็นผู้ใหญ่บ้าน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1) การขยายตัวของประชากร

ปัจจุบันบ้านหนองบัวน้อยมีประชากรทั้งหมด 451 คน แบ่งออกเป็น ชาย 232 คน หญิง 219 คน และแบ่งตามระดับอายุได้ดังนี้

ประชากรวัย 1 วัน - 2 ปีเต็ม	จำนวน 22 คน
3 ปี 1 วัน - 5 ปีเต็ม	จำนวน 30 คน
6 ปี 1 วัน - 11 ปีเต็ม	จำนวน 60 คน
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	จำนวน 39 คน
14 ปี 1 วัน - 17 ปีเต็ม	จำนวน 43 คน
18 ปี 1 วัน - 49 ปีเต็ม	จำนวน 159 คน
50 ปี 1 วัน - 59 ปีเต็ม	จำนวน 48 คน
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	จำนวน 45 คน

2) การขยายตัวของชุมชน

ปัจจุบันชุมชนในหมู่บ้านหนองบัวน้อย มี 101 ครอบครัวย มีบ้าน 101 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 451 คน เป็นชาย 232 คน หญิง 219 คน (ข้อมูลจาก กชช.2ค ปี 2544) ลักษณะครอบครัวมีลักษณะผสมระหว่างครอบครัวขยายและครอบครัวเดี่ยว โดยส่วนมากครอบครัวเดี่ยวที่มีเกิดจากการแยกครอบครัว แต่งงาน มีที่ดินสำหรับสร้างบ้านใหม่ได้ แต่ก็สร้างในบริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อความสะดวกในการดูแลครอบครัวซึ่งกันและกันซึ่งบางส่วนได้มีการย้ายไปประกอบอาชีพกันในที่ต่างถิ่น เช่น ไปทำงานในเมืองหลวง ไปทำงานต่างประเทศ เป็นต้น

3) ระบบนิเวศน์ของชุมชน

ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านหนองบัวน้อย ตามสภาพภูมิศาสตร์จะเป็นหนองน้ำ ป่าไม้ และทุ่งหญ้า ซึ่งเหมาะกับการทำนาปลูกข้าว และการทำไร่ทำสวน

4) อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านวังตะเคียน หมู่ 10
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านสุขุม หมู่ 4
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านหนองมน หมู่ 11
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ตำบลวังโรงใหญ่

5) สภาพที่ดิน

ที่ดินของบ้านหนองบัวน้อยจะเป็นที่ราบที่ชาวเกษตรกรรมมีพื้นที่ทำเกษตร 2,000 ไร่ แยกเป็นที่นา 1,128 ไร่ ทำไร่ข้าวโพด จำนวน 37 ครอบครัวย ทำไร่มันสำปะหลัง จำนวน 48 ครอบครัวย เลี้ยงวัว จำนวน 10 ครอบครัวย ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 40,000 บาทต่อปี มีการผลิตสินค้าในหมู่บ้านคือ ทอผ้า จำนวน 50 ครอบครัวย ตัดเย็บเสื้อผ้า จำนวน 1 ครอบครัวย ทำขนม จำนวน 6 ครอบครัวย ทำอาหาร จำนวน 4 ครอบครัวย มีผลผลิตด้านการเกษตรทั้งหมู่บ้านปีละ จำนวน 12,000 เกวียน ขายไปจำนวน 11,890 กิโลกรัมต่อเกวียน เก็บไว้รับประทาน จำนวน 110 กิโลกรัมต่อเกวียน ทั้งหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมีปีละ 12,200 กระสอบ ใช้ปุ๋ยคอก จำนวน 10,000 กระสอบ และมีที่ราบที่ชาวบ้านใช้ปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น สภาพของดินจะเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งมีธาตุเหมาะกับการปลูกพืชที่ให้ผลผลิตดี แต่สภาพของดินปัจจุบันจะเสื่อมสภาพลง เนื่องจากเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีมาบำรุงพืชแล้ว ทำให้สภาพของดินเสื่อมลง ที่ดินของชาวบ้านนั้นจะมีเอกสารสิทธิ์ คือ โฉนดที่ดิน ซึ่งเป็นเอกสารสิทธิ์ครอบครองทรัพย์สินของชาวบ้านหนองบัวน้อย

6) ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่ที่เป็นป่าไม้นั้นปัจจุบันคงเหลือแค่ 48 ไร่ เนื่องจากชาวบ้านได้จับจองพื้นที่ และปรับปรุงสภาพของป่าให้กลายเป็นไร่นา หรือพื้นที่ทำกิน เพื่อประกอบอาชีพ

7) แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

แหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้เพื่อทำการเกษตรจะมีลำห้วยอยู่สองสาย คือห้วยวังตะเคียน และห้วยยางกลาง ซึ่งปัจจุบันได้มีการปรับปรุงขยายให้กว้างขึ้นเพื่อที่จะนำมาใช้ในการเกษตรได้อย่างพอเพียง เช่น การทำนา การปลูกผักสวนครัว เป็นต้น แหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้ในชีวิตประจำวันจะมีบ่อใหญ่ซึ่งชาวบ้านใช้ในการอุปโภค และบริโภค ปัจจุบันได้นำมาเป็นน้ำประปาแจกจ่ายให้กับชาวบ้าน ได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น

อาชีพครั้งแรกของราษฎรที่อพยพมาอยู่หมู่บ้าน / ชุมชน ได้แก่

- ทำนา
- ทำไร่
- เลี้ยงสัตว์
- ทอผ้า
- รับจ้าง

แหล่งน้ำที่สำคัญในหมู่บ้าน ได้แก่

- บ่อน้ำตื้น จำนวน 1 บ่อ
- บ่อน้ำบาดาล จำนวน 4 บ่อ
- สระน้ำ จำนวน 5 สระ
- คลองน้ำ จำนวน 1 แห่ง
- ห้วย จำนวน 1 แห่ง
- หนอง จำนวน 1 แห่ง
- ฝายกั้นน้ำ จำนวน 2 แห่ง

8) ระบบสาธารณูปโภค

ระบบสาธารณูปโภค ภายในหมู่บ้านแห่งนี้มีการพัฒนาเกิดขึ้นในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งระบบสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนี้มีการพัฒนาดังนี้

เมื่อ พ.ศ. 2508 มีถนนลูกรังตัดผ่านจากถนนสายสี่คิ้ว – ชัยภูมิ 1,000 เมตร

เมื่อ พ.ศ. 2523 มีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน

เมื่อ พ.ศ. 2538 มีถนนลาดยาง 2 กิโลเมตร

เมื่อ พ.ศ. 2544 มีประปาในหมู่บ้าน

เมื่อ พ.ศ. 2545 มีถนนคอนกรีตในหมู่บ้านระยะทาง 513 เมตร

9) โรงเรียนและการศึกษา

บ้านหนองบัวน้อย มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง มีครูทั้งหมด 1 คน นักเรียน 20 คน ส่วนนักเรียนระดับประถมศึกษาไปเรียนที่โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย มีครู 10 คน ปรินญาตรี 10 คน และครูทุกคนจะมีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีนักเรียนทั้งหมด 134 คน

โรงเรียนในหมู่บ้าน / ชุมชนมีครูที่สอบจบวิชาดังกล่าว มีดังนี้

- วิชาเอก วิทยาศาสตร์	จำนวน 1 คน
- วิชาเอก การประถมศึกษา	จำนวน 2 คน
- วิชาเอก การบริหาร ฯ	จำนวน 2 คน
- วิชาเอก เนาะแนว	จำนวน 1 คน
- วิชาเอก พลละ	จำนวน 1 คน
- วิชาเอก เทคโนโลยี ฯ	จำนวน 2 คน
- วิชาเอก ชีววิทยา	จำนวน 1 คน

10) ด้านสุขภาพอนามัย

ได้มีการตรวจสอบสุขภาพอนามัยเป็นประจำจากสาธารณสุขตำบล และอำเภอที่คอยให้การดูแลสุขภาพของประชาชน มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐบาลจำนวน 29 คน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

1) เครือญาติ

ชาวบ้านหนองบัวน้อย ส่วนใหญ่จะมีบรรพบุรุษที่ย้ายมาจากบ้านหนองบัวน้อยเหมือนกัน และมีความผูกพันกัน มีปัญหาที่ปรึกษากันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้นำปัจจุบัน คือ นายสำเนียง พรจันทิก เป็นผู้ใหญ่นาย มีนายเนียม เจริญนทค เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่นาย และมีนายทองม้วน เพี้ยจันทิก เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่นาย มีการกระจายอำนาจการปกครองในรูปแบบของคณะกรรมการหมู่บ้าน ด้านการเมืองการปกครองในหมู่บ้านนั้นจะมีผู้ใหญ่นายคอยให้ความช่วยเหลือลูกบ้านในการติดต่อประสานงาน และให้ความรู้กับชาวบ้าน

การประชุมมีการประชุมประจำเดือน ของส่วนปกครอง โดยประชุมที่อำเภอ วาระการประชุมที่ประชุมที่อำเภอ จะนำมาประชุมเพื่อชี้แจงและบอกเล่าแก่ลูกบ้านอีกครั้ง หลักจากการประชุมที่อำเภอมาแล้ว สถานที่ประชุมคือ บริเวณศาลากลางหมู่บ้าน

2) วัดและประเพณี

บ้านหนองบัวน้อย มีวัดอยู่ 1 แห่ง ชื่อวัดบ้านหนองบัวน้อย มีพระสงฆ์ จำนวน 7 รูป ภาษาที่ใช้คือภาษาพื้นบ้านหรือภาษาอีสาน ประเพณีของชาวบ้านหนองบัวน้อยในรอบหนึ่งปี มีดังนี้

เดือนมกราคม	ประเพณีขึ้นปีใหม่
เดือนมีนาคม	ประเพณีเทศน์มหาชาติ แห่ข้าวพันก้อน
เดือนเมษายน – เดือนมิถุนายน	ประเพณีเลี้ยงบรรพบุรุษ หรือผีพ็อน ฉลองสักการะย่าโม วันสงกรานต์
เดือนกรกฎาคม	ประเพณีเข้าพรรษา
เดือนตุลาคม	ประเพณีออกพรรษา ตักบาตรเทโว
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณีลอยกระทง

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

การประกอบอาชีพโดยส่วนใหญ่ของหมู่บ้านหนองบัวน้อย คือการทำไร่ โดยส่วนมากเป็นไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพดและไร่อ้อย ทำนาและทำสวนเล็กน้อย เนื่องจากสภาพพื้นที่สภาพอากาศไม่เหมาะสม การทำไร่นาส่วนใหญ่จะทำปีละครั้งจะอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวทำให้รายได้จากการทำนาไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายดำรงชีวิต ประกอบด้วย ชาวบ้านมีภาระหนี้สินที่กู้ยืมมาจากธนาคารเพื่อการเกษตร เพื่อนำมาใช้จ่ายในการทำนาทำไร่ ชาวบ้านหนองบัวน้อย ส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะประกอบอาชีพเสริมควบคู่กันไป คือ มีการค้าขาย การเลี้ยงสัตว์ รับจ้าง เพื่อนำรายได้มาเป็นเงินทุนหมุนเวียนและค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

2. วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น ๆ

วันพุธแรกของเดือนเมษายนของทุก ๆ ปีจะมีการเลี้ยงบรรพบุรุษ หรือผีพ็อน และวันที่ 12 ของทุก ๆ ปีจะมีงานฉลองสักการะย่าโม

3. ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

บ้านหนองบัวน้อย หมู่ที่ 5 มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งทำหน้าที่ที่ปกครองและบริหารหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชื่อ-สกุล	การศึกษาสูงสุด	ตำแหน่ง
1. นาย สำเนียง พรจันทิก	ป. 6	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นาย เนียม เจริญนท	ป.4	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นาย ทองม้วน เพี้ยจันทิก	ป.4	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นาย สว่าง กุศลสาท	ป.4	ประชาคม
5. นาย เสี่ยงม จันทรงค์	ป.4	ประชาคม

และในหมู่บ้านมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 2 ท่าน คือ นาย ฉนัย ศรีทอง และ นางนกแก้ว ศรีคำภา

สรุป

บ้านหนองบัวน้อยเริ่มก่อตั้งในปีประมาณ 180 ปีมาแล้ว โดยมีนายทอง ศรีจันทิก เป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้านซึ่งถิ่นฐานเดิมจะอยู่ที่บ้านหัน เหตุที่ทำให้ต้องย้ายมาจากบ้านเดิมเพราะย้ายมาอยู่ตามพื้นที่ที่ทำกินของตนเอง สภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นที่ราบ ทุ่งหญ้าซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกทำอาชีพเกษตรกรรมปัจจุบันพื้นที่ ๆ เป็นป่าไม้ไม่มีเหลืออยู่แล้ว เนื่องจากชาวบ้านได้เข้าไปถางป่าเพื่อทำการเกษตร ทำไร่ ส่วนแหล่งน้ำจะมีลำห้วยอยู่สองสายซึ่งใช้ในการเกษตร การทำนา ราษฎรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ด้านสาธารณสุขปีพ.ศ 2532 ไฟฟ้าเข้ามาสู่หมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ 2508 มีถนนลูกรังจากถนนสายสี่คิ้ว-ชัยภูมิ ยาวประมาณ 2 กิโลเมตร เมื่อ พ.ศ 2544 มีประปาในหมู่บ้าน ปัจจุบันในหมู่บ้านมีประชากรทั้งหมด 45 คน มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ได้รับการดูแลจากรัฐบาล จำนวน 24 คน มีคนพิการจำนวน 6 คน ด้านเศรษฐกิจมีพื้นที่ทำการเกษตร 2,000 ไร่ แยกเป็นที่นา 1,128 ไร่ ทำไร่ข้าวโพด จำนวน 37 คน ทำไร่มันสำปะหลัง จำนวน 48 ครอบครั้ว เลี้ยงวัว จำนวน 10 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้าน ประมาณ 40,000 บาทต่อปี

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมของหมู่บ้านหนองบัวน้อย ดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านหนองบัวน้อย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าเป็นนโยบายที่รัฐบาลจะแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ

2. เงิน 1 ล้านบาท ชาวบ้านหนองบัวน้อย เป็นการเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรมาให้กู้ยืมเป็นทุนในการประกอบอาชีพ โดยเมื่อถึงชำระคืนจะต้องส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย แต่มีบางส่วนที่เข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลจะให้ใช้ฟรี ๆ

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย พบว่ามีการจัดเวทีประชาคม เพื่อจัดตั้งกองทุนและคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน และได้มอบหมายหน้าที่ให้กับคณะกรรมการทุกคนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความงามเหมาะสมและโปร่งใส

4. อื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

- เงินที่กู้ชำระคืนพบว่า ยังไม่มีการชำระคืนเพราะในระเบียบข้อบังคับของกองทุนได้กำหนดไว้ในการชำระคืนเมื่อครบกำหนด 1 ปี

- ผู้ขอสมัครกู้ กองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อยพบว่า มีชาวบ้านภายในหมู่บ้านได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 101 ราย และมีผู้ที่ขอกู้ 94 ราย คณะกรรมการได้พิจารณาให้กู้จำนวน 74 ราย

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้พิจารณาโครงการที่สมาชิกเสนอขอกู้โดยถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการที่สมาชิกได้เสนอขอกู้

2. กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการจัดทำบัญชีครบทุกขั้นตอนเริ่มทำบัญชีตั้งแต่การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนรวม ไปถึงการจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนหมู่บ้านอย่างรอบคอบทุก ๆ เดือน ประกอบด้วยบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีกระแสรายวัน และบัญชีลูกหนี้

3. อื่น ๆ เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยระบบ A

- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ จากการจัดเวทีประชาคม พบว่า ภายในหมู่บ้านได้รับการช่วยเหลือจากทางอำเภอโดยได้จัดโครงการอบรมการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ และมีวิทยากรเกี่ยวข้องกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้กับชาวบ้านภายในหมู่บ้าน

- ช่วยหาลาด ไม่สามารถหาลาดมารับรองผลผลิตของสมาชิกได้ สมาชิกต้องพึ่งตนเองในการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกเอง

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกได้เป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรง จำนวนผู้กู้จากกองทุนหมู่บ้านมีทั้งหมด 74 ราย จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 94 ราย รวมยอดเงินที่ให้สมาชิกกู้ทั้งหมด 997,000 บาท จากจำนวน 1 ล้านบาท

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกที่กู้เงิน 74 ราย ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการและอนุมัติให้กู้ได้ทั้งหมด จำนวนเงินทุนสะสม ของกองทุนหมู่บ้านมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สมาชิกที่กู้เงินไปไม่มีการขยายกิจการใหม่ ๆ ภายในหมู่บ้าน

3. ผลกระทบ โดยทางอ้อมพบว่า มีศักยภาพและความเข้มแข็งในหมู่บ้านมีเครือข่ายการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพซึ่งกันและกันเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่าผลการประเมินในการดำเนินกิจการของผู้กู้ส่วนมากสมาชิกที่กู้เงินเคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพมาแล้วเพราะเป็นอาชีพหลักสมาชิกที่กู้เงินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็บริบทของหน่วยระบบ B พบว่า

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว สมาชิกที่กู้ยืมเงินมีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพของตน ได้รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ สมาชิกที่กู้ยืมเงินส่วนใหญ่จะไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพต้องกู้ยืมจากหน่วยงานอื่น เช่น ธ.ก.ส. สหกรณ์ และบางรายได้ยืมจากพี่น้องของตนเองเพื่อเป็นทุนสมทบกับทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว

- หนี้สินธนาคารของผู้กู้สมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สินอยู่กับ ธ.ก.ส. มีบางส่วนเป็นหนี้กับธนาคารออมสิน หนี้้นายทุนนอกระบบและสหกรณ์

- อาชีพหลักของผู้กู้ ได้แก่ อาชีพทางการเกษตร การทำนา การทำไร่มัน
สำปะหลังและการเลี้ยงสัตว์

- รายได้ของครอบครัว สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่
เกิดขึ้นภายในครอบครัว แต่ก็มีบางครอบครัวที่มีรายได้อยู่ในเกณฑ์สามารถเลี้ยงครอบครัวได้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน ส่วนใหญ่สมาชิกนำเงินกู้ที่ได้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้
เสนอโครงการขอกู้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะมีเพียงสมาชิกบางรายเท่านั้นที่ไม่ใช้ตาม
วัตถุประสงค์ที่เสนอขอกู้ เพราะสมาชิกบางรายกู้เงินได้จำนวนน้อยไม่เหมาะกับการลงทุนที่ได้
เสนอโครงการไปแล้ว จึงหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นแทน

1. อื่น ๆ เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- เงินอื่น ๆ สมาชิกบางรายมีเงินทุนเดิมอยู่แล้วแต่ส่วนมากสมาชิกจะมีเงินมาสมทบ
ทุนเดิมจากการกู้ยืมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ธ.ก.ส.

- สถานที่และวัตถุดิบ สมาชิกที่กู้ยืมเงินจะใช้สถานที่และวัตถุดิบของตนเองซึ่งมีอยู่
แล้วใช้ในการประกอบอาชีพแต่มีบางครอบครัวเช่าที่ในการประกอบอาชีพ

- เทคนิควิธีทำงาน ยังใช้ระบบเดิมคือ ใช้แรงงานของตนเองในการประกอบอาชีพ

ผลการประเมินผลผลิตหน่วยระบบ B

ผลโดยตรง ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน สมาชิกบางรายที่กู้ยืมเงินลงทุนประกอบอาชีพแล้วมีรายได้เป็นเงิน
เช่น สมาชิกที่กู้เงินไปลงทุนปลูกมันสำปะหลัง เมื่อผลผลิตออกมาแล้วนำไปขายสมาชิกก็มีรายได้
เป็นเงิน

- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ สมาชิกส่วนใหญ่ที่กู้ยืมเงินไปลงทุนแล้วได้แก่ผลผลิตเป็นสิ่ง
ของ เช่น สมาชิกกู้เงินไปซื้อสัตว์มาเลี้ยง ค้าขาย ผลกระทบโดยตรง ได้แก่

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ สมาชิกที่กู้เงินไปลงทุนประกอบกิจการยังไม่ได้ขยายกิจการใด ๆ
เพราะสมาชิกเพิ่งเริ่มลงทุนยังไม่มีรายรับเพิ่มขึ้นพอที่จะขยายกิจการได้

- ผู้กู้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสมาชิกได้
ดำเนินกิจการของตนเองด้วยเทคนิควิธีที่ดี คือ มีการวางแผนระบบการทำงานที่ดีขึ้น

ผลกระทบโดยอ้อม ได้แก่

- ผู้กู้มีการพึ่งตนเองสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพ
ในการประกอบอาชีพมากขึ้น

- การกลับคืนถิ่นของประชาชนจากที่เคยอพยพไปทำงานต่างถิ่นก็มีบางส่วนที่ได้กลับมาทำงานที่บ้านเกิดของตนเอง

3. ผลการทดลองวิธีแบบใหม่

ผลการทดลองวิธีใหม่พบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านไปแล้วไม่ได้นำเงินไปทดลองประกอบอาชีพในรูปแบบใหม่ ๆ หรือวิธีการใหม่ ๆ เนื่องจากสมาชิกได้กู้ยืมเงินไปเพื่อเป็นทุนสมทบกับทุนเดิมของตนเองเพื่อประกอบอาชีพหลักที่เคยทำมาก่อนแล้ว ดังนั้นสมาชิกจึงไม่คิดที่จะประกอบกิจการใหม่ ๆ เพราะอาชีพเดิมเงินทุนกู้ไม่เพียงพอแล้ว ถ้าจะไปทดลองวิธีการใหม่ๆ อีกเงินทุนก็จะต้องใช้จ่ายในจำนวนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนจึงไม่คิดที่จะทดลองวิธีการใหม่ อีกทั้งสมาชิกไม่ค่อยได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและไม่มีความรู้ความเข้าใจว่าประกอบธุรกิจอะไรจึงจะประสบความสำเร็จในด้านการประกอบอาชีพใหม่ ๆ หรือการประกอบธุรกิจใหม่ ๆ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกไม่กล้าที่จะลงทุน

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ เลี้ยงสัตว์ สรุปได้ดังนี้

อาชีพ(เลี้ยงโค, กระบือ)ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ จำนวนเงินที่ได้กู้ยืมมาจากกองทุนและเงินทุนเดิมของสมาชิกที่กู้ยืม กำลังทำงานของสมาชิก กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการวางแผน,เตรียมสถานที่, หาวัตถุดิบที่ดี,มีการหัตถาครองรับ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ สมาชิกมีรายได้เป็นเงินและเป็นสิ่งของ ,มีความพึงพอใจ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน หนองมน

5.1 ผลที่เกิดจากการเสนอโครงการของสมาชิกที่กู้ยืมเงินพบว่า สมาชิกรู้จักการเขียนโครงการที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนได้กำหนดเอาไว้และทำให้คณะกรรมการได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของสมาชิกว่าต้องการกู้ยืมเงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพในด้านใดบ้าง

5.2 ผลที่เกิดจาก การทำสัญญากู้ยืมระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิกพบว่าสมาชิกได้ทำสัญญากู้ยืมเงินนั้น มีความตระหนักและคิดอยู่เสมอว่าตนเองมีข้อผูกพันกับกองทุนหมู่บ้านอย่างไร เมื่อครบวาระการชำระหนี้ต้องนำทุนเดิมพร้อมดอกเบี้ยไปชำระหนี้ตามที่ตนเองได้ทำสัญญาเอาไว้กับคณะกรรมการกองทุน

5.3 ผลผลิตที่เกิดจากรายได้ของสมาชิกพบว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการสร้างงาน สร้างอาชีพทำให้รายได้เพิ่มขึ้นและสามารถลดรายจ่ายภายในครอบครัวได้ รายได้ที่ได้รับสมาชิกได้รับเป็นเงินและเป็นสิ่งของ

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

6.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า มีเงินกองทุน 1 ล้านบาท สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน โดยมีผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้ สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้านและมีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้านมีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างรายได้ มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุนในหมู่บ้านและมีสมาชิกในกองทุนหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกกองทุนมี 94 ราย ยอดคงเหลือของกองทุน 3,000 บาท เพื่อกันไว้เป็นเงินให้สมาชิกกู้ฉุกเฉิน

6.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน ชาย 9 คน หญิง 6 คน มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุนด้วยความโปร่งใสระเบียบการบริหารกองทุนให้อยู่ภายในกรอบของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนมีการประชุมคณะกรรมการสม่ำเสมอ มีการรับสมาชิก มีการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันการตัดสินใจเงินกู้จะพิจารณาจากการเสนอโครงการของสมาชิกว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด มีการจัดสรรผลประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากสมาชิกที่ชำระเงินคืนเมื่อครบกำหนด

6.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุนและสมาชิกู้ได้นำหลักการนี้มาใช้ในการประกอบอาชีพ สามารถนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพของสมาชิก ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาชีพ

6.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้สมาชิกเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนทุกคน มีเงินที่รัฐบาลให้ยืมสมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ สมาชิกแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองและคำนึงถึงการบริโภคที่มีตลาดรองรับอย่างมั่นคง

6.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า มีจำนวนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เกิดขึ้น มีจำนวนประชากรทั้งหมด 451 คน ชาย 232 หญิง 219 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร ปัจจุบันสมาชิคนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น ปลูกพืช จำนวน 14 ราย เลี้ยงสัตว์ จำนวน 30 ราย นอกจากนี้ยังมีอาชีพด้านอื่น ๆ คือ อาชีพค้าขาย 16 ราย และ ตัดเย็บเสื้อผ้า จำนวน 1 ราย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการติดตามผลดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 ตำบลหนองบัวน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด

1.2 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1.3 เพื่อทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนความสามารถในการยกระดับความเป็นอยู่ การพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ของสมาชิกกองทุน

1.4 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

1.5 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

1.6 เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชน ท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจโดยละเอียด

2.2 ปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุน

2.3 ใช้ชีพชีพโมเดลในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน พร้อมทั้งกำหนดตัวบ่งชี้และตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

2.4 เก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พร้อมทั้งอาศัยข้อมูลจากแบบรายงานต่างๆ ที่ได้เก็บไว้แล้วบางส่วน

2.5 วิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยรวบรวมผลการวิเคราะห์เป็นเอกสาร

2.6 เขียนรายงานการประเมินผลในรูปของสารนิพนธ์

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

6.2.1 ปัจจัยด้านบวก การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ชาวบ้านภายในหมู่บ้านโดยมีหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนเข้าร่วมประชุมจำนวนสมาชิกในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดภายในหมู่บ้าน มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านภายในหมู่บ้านมีกลุ่มองค์กรเกิดขึ้น จำนวนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกลุ่มเกษตร

6.2.2 ปัจจัยการผลิตด้านลบ ความพึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน ภายในหมู่บ้านมีสมาชิกบางส่วนไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน ยังไม่ถึงเวลาการชำระเงินคืนจึงไม่สามารถที่จะสรุปได้ว่าจะไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า มีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันมีการจำหน่ายผลผลิตของผู้ประกอบการอาชีพเสริม สมาชิกมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีในระดับมาก
- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง
- สมาชิกในชุมชนยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับดีมาก
- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับปานกลาง
- ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ โดยการประชุมหรือ

เสวนาอยู่ในระดับปานกลาง

6.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า

- สมาชิกภายในหมู่บ้านต้องมีความสามัคคี
- สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่
- สมาชิกภายในหมู่บ้านอยู่อาศัยรวมกันเป็นปึกแผ่น
- สมาชิกภายในหมู่บ้านสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย

1. นายสำเนียง พรจันทิก	ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. นายดุสิต ทองดา	รองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. นางราศรี ทับแสง	เลขานุการกองทุนหมู่บ้าน
4. นายบุญล้อม จันทสิทธิ์	เหรัญญิกกองทุนหมู่บ้าน
5. นายวิชัย สิงห์ไตรภร	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน

6. นายเนียม เจริญนท	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
7. นายฉนัย ศรีทอง	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
8. นายภิสทธิ์ แจกจันทีก	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
9. นายทองม้วน จันทสิทธิ์	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
10. นางพชัย คีเลิศ	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
11. นางประสงคฺ์ เหมจันทีก	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
12. นายทองสุข ทาจันทีก	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
13. น.ส จีราพร ศรีคำภา	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
14. น.ส บุษรากร ตัดขุนทด	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
15. น.ส วชรินทร์ สิงห์ไทรภพ	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3. ผลการดำเนินการ

3.1 ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ประชาชนในหมู่บ้านนำเงินกู้จากกองทุนไปใช้ในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์

3.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบต่องเงินกองทุนและส่งเสริมการทำงานของกองทุน

3.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีกองทุนเพิ่มขึ้น

3.4 ระเบียบกองทุนมีความชัดเจน มีความโปร่งใสมากขึ้น เป็นระเบียบที่สามารถปฏิบัติตามได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกองทุน

3.5 สมาชิกในหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุน มีความสามัคคีกัน มีความคิดริเริ่ม ร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุน

3.6 สมาชิกในหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดีขึ้น มีเงินทุนในการประกอบอาชีพและรู้จักระมัดระวังในการใช้เงิน เพิ่มมากขึ้น

3.7 ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5

4. อภิปรายผล

4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 บรรลุทั้ง 5 ข้อได้แก่

1. การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย เกิดขึ้นได้จากความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้าน การมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้มีกองทุนที่มีประสิทธิภาพ และมีแนวโน้มว่าประชาชนในหมู่บ้านจะให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

2. การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน เพื่อให้มีความง่ายและความคล่องตัวในการบริหารกองทุน โดยได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุนจากความเห็นชอบของสมาชิกทุกคนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการทุกคนอย่างชัดเจน ช่วยให้ระบบการบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพ

3. การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ของกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 ตำบลหนองบัวน้อยอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยการจัดเวทีสัมมนาจัดกิจกรรมต่างๆที่ให้ความรู้ เพื่อให้ประชาชนนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ แต่ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก เพื่อการเรียนรู้ต่อไป

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนทั่วไปและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มกระดัง กลุ่มเกษตร เป็นต้น

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีความซื่อสัตย์ต่อชุมชน ร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรักต่อบ้านเกิดของตนเอง ร่วมแรงพัฒนาหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้หมู่บ้าน เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็งจนถึงปัจจุบัน

4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

1. ประสบการณ์การประกอบอาชีพที่ล้มเหลวของประชาชนบางรายในหมู่บ้าน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2. เกิดความสามัคคีภายในหมู่บ้าน ประชาชนร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกันมากขึ้น จึงก่อให้เกิดเป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง

3. ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน โดยมีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 94 คน จากจำนวนครัวเรือน 101 ครัวเรือน ซึ่งถือว่าการจัดตั้งกองทุนประสบความสำเร็จ

4. สมาชิกกองทุนมีเงินสะสมเพิ่มขึ้นรู้จักการออมเงินเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนเอง

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

ประชาชนในหมู่บ้านยังคงมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุนนอกระบบ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เจริญเติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

1. สมาชิกกองทุนบางราย ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งอนุมัติให้กู้เงินได้จำนวนน้อยกว่าที่ขอกู้ไว้ ก่อให้เกิดความไม่พอใจในการทำงานของคณะกรรมการกองทุน จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการจัดเวทีประชุมเท่าใดนัก

2. สมาชิกบางรายมีงานที่ต้องรับผิดชอบต่องานมาก บางคนต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่หมู่บ้าน ทำให้ไม่ได้รับข่าวสารจากการประชุมกองทุน ทำให้การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการเกิดความล่าช้า เก็บเงินฝากสัจจะจากสมาชิกได้ไม่ครบตามกำหนดเวลา

3. คณะกรรมการกองทุนบางคนขาดความรู้ในการบริหารจัดการกองทุน และ การทำบัญชีกองทุน ดังนั้นภาระหนักจึงตกเป็นของประธานและเหรัญญิก ทำให้ระบบการบริหาร กองทุน มีความล่าช้า ขาดความละเอียดในการทำงาน บางครั้งคณะกรรมการได้ขอความช่วยเหลือ จากบัณฑิตกองทุนให้ช่วยจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาได้เพียงระดับหนึ่ง

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้เข้าร่วมศึกษาการสร้างองค์กรเครือข่ายย่อยภายใน หมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 ต.หนองบัวน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ได้จัดตั้ง สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม และกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเลี้ยงวัว โดยเป็นองค์กรเครือข่าย เพื่อการเรียนรู้ที่ได้จัดตั้งขึ้นก่อนนี้แล้ว แต่เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามา กลุ่มองค์กรเหล่านี้ได้มีการ พัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สมาชิกกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ทำให้กลุ่มองค์กร มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น เป็นส่วนช่วยเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4.4 ประชาชนในหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา รู้หน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทน สมาชิกหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานของรัฐ แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่ อีกทั้งสมาชิกต่างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับ มติในที่ประชุม จึงทำให้การบริหารกองทุนคล่องตัวขึ้น การอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นภายในครอบครัว มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ อีกทั้งในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือ เด็ก สตรี และคน ชราจึงทำให้การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองบัวน้อย หมู่ 5 ต.บ้านหนองบัวน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา มีความสงบสุข ร่มเย็น อยู่กันอย่างมีสันติ

4.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

4.5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกที่กู้เงินไป ดำเนินการประกอบอาชีพต่างๆ สามารถลงทุนก่อให้เกิดรายได้จากผลผลิต และสามารถนำเงินชำระ คืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยได้ครบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้จำนวนเงินกองทุนเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของกองทุน

4.5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการตามกิจกรรมต่างๆ สามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินลงได้ในระดับหนึ่ง และช่วยเพิ่มศักยภาพในการ ประกอบอาชีพมากขึ้น โดยสมาชิกได้รู้จักการใช้เงินให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ นำ

ความรู้ที่ได้จากการรวมกลุ่มองค์การ ไปพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของตนเองและ
สร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าในอดีต

4.5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิธีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน
เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ประชาชนเกิดความสามัคคีมากขึ้น สมาชิกมีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นมีทัศนคติอยากให้เกิดกองทุนที่มั่นคงและมีประสิทธิ
ภาพเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในหมู่บ้าน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อที่ 1 วงเงินที่อนุมัติให้กู้ สูงสุดไม่ควรเกิน 30,000 บาท จากระเบียบกองทุนที่อนุมัติให้กู้
ได้ไม่เกิน 50,000 บาท เนื่องจากสมาชิกบางรายหากกู้เงิน ไปแล้วไม่สามารถนำเงินมาชำระคืนได้
จะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น และเงินกองทุนอาจสูญ ไม่สามารถเรียกเก็บคืนได้

ข้อที่ 2 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี มีการจัดสรรปันผลค่าหุ้นคืนแก่สมาชิก มากเกินไป
คือ 30 % ควรจัดสรรคืนเพียง 20 % โดยที่เหลือนำไปจัดสรรเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

5.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อที่ 1 คณะกรรมการกองทุนควรให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากกว่านี้
โดยให้ความร่วมมือในการประชุมระดับอำเภอมากขึ้น ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่คณะกรรมการกอง
ทุนโดยเฉพาะ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อที่ 2 ควรมีการแบ่งงาน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน ตามความสามารถของ
แต่ละบุคคล เพื่อให้การบริหารกองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อที่ 3 ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีกองทุนแก่คณะกรรมการให้มากกว่านี้
โดยเฉพาะற்றுญิกและเลขานุการ ควรได้รับความรู้ในการทำบัญชีกองทุนมากที่สุด เนื่องจากการ
ทำบัญชีกองทุนค่อนข้างยากและข้อมูลมาก ต้องทำบัญชีไม่ให้เกิดผิดพลาด เพื่อความโปร่งใสในการ
บริหารกองทุน และ เป็นการจัดระบบบัญชี ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยในการบริหารจัดการกองทุน

5.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อที่ 1 สมาชิกผู้กู้เงินควรนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนขอโครงการ ไม่ควรนำเงิน
ไปใช้จ่ายทางอื่นที่ไม่เป็นประโยชน์หรือนำไปชำระหนี้แก่นายทุนนอกระบบ เพราะจะเป็นการเพิ่ม
ภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น

ข้อที่ 2 สมาชิกผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพต่างๆ ที่มีกิจกรรมเดียวกันหรือคล้ายกันควรมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรประกอบอาชีพขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มอาชีพเดียวกันและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะช่วยให้การประกอบอาชีพมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อที่ 3 สมาชิกผู้กู้เงินควรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การตลาด ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกมีทางเลือกมากขึ้น มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางมากขึ้น จะทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยลดปัญหาการเป็นหนี้สินลงได้

ข้อที่ 4 สมาชิกผู้กู้เงินที่ต้องการประกอบอาชีพเสริม หรือต้องการลดรายจ่ายในการผลิต ควรรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรขึ้น เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ เป็นการช่วยลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ โดยไม่ต้องซื้อปุ๋ยราคาแพงอีกต่อไป และสามารถผลิตปุ๋ยจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อที่ 1 สาเหตุความล้มเหลวของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อที่ 2 ผลกระทบในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้น หลังจากมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้านและชุมชน

ข้อที่ 3 ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ในการทำงานของคณะกรรมการกองทุน

ข้อที่ 4 ควรรยก่องกองทุนหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการกองทุน จนประสบความสำเร็จ เพื่อกระตุ้นให้กองทุนหมู่บ้านอื่นปฏิบัติตาม

ข้อที่ 5 อาชีพใหม่ที่อาจเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน หรือมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

กนกวรรณ สติรนาถ และกัลยา อักษรมิต. 2541. **เศรษฐกิจพอเพียงสู่วิฤตเศรษฐกิจไทย**. ม.ป.ท. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2542. **ทำให้เศรษฐกิจไทยฟื้น**. ราชภัฏกรุงเก่าปีที่ 5. ฉบับที่ 10.

กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. 2541. **รายงานสรุปลักษณะพื้นที่ไม้ของประเทศไทยตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี พ.ศ 2504 เป็นต้นมา**. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.

เฉลิม นურიภักดิ์, และคณะ. 2545. **ชุดวิชาสารนิพนธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

เฉลิม นურიภักดิ์, และคณะ. 2545. **วิชาการวิจัยชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

ธนพรรณ สุนทร. 2539. **การศึกษาผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมบริเวณเขตอุตสาหกรรม จังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พนัส ทศนียนนท์ และสุธาวัลย์ เสถียรไทย. 2544. **ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชน และทรัพยากรทางด้านสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : สายธาร.

พัฒนาชุมชน,กรม. 2544. **ปูจฉา วิสัยชนากองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท**. เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานบริหารกองทุนพัฒนา.

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. 2542. **แนวคิด “ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง” : มติใหม่ทางจริยธรรมของการพึ่งพตนเองเพื่อการอยู่รอดตามรอยพระยุคลบาท**. ฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ : สุโขทัยธรรมาธิราช

วรวิทย์ อวิรุทธวรกุล. 2544. **ชุมชนเข้มแข็งรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

วิทยากร เชียงกูล. 2544. **เศรษฐกิจสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร.

วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม,กระทรวง. 2544. **รายงานการประชุมคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับโครงการสร้างการบริหารจัดการและองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม**. ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

สากุน บุญอิต. 2543. **การบริหารคุณภาพกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs**. บริหารธุรกิจ. ฉบับที่ 85. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

สงวน ช้างนัตร. 2542. การพัฒนาทีมงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจขนาด
ย่อม (SMEs). กรุงเทพฯ : สำนักงานสถาบันราชภัฏ.

อนันท์ ปันยารชุน. 2545. วัดความสามารถเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
ถิ่น.

อุดม จรรย์สัมพันธ์และคณะ. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ทัศน
ทองการพิมพ์.

